

Sebastian Czechowicz

Uniwersytet Łódzki

ORCID: 0000-0002-1770-1941

sebastianczechowicz.official@gmail.com

Definicja zagrożenia epidemiologicznego i pojemność normatywna znamienia „powodowanie zagrożenia epidemiologicznego” w występku z art. 165 § 1 pkt 1 Kodeksu karnego

Wstęp

Zagrożenia dla zdrowia i życia w wymiarze powszechnym (w tym przede wszystkim zdrowia publicznego) od lat są wyzwaniem dla prawodawców krajowych. Rozprzestrzenianie się chorób zakaźnych wiąże się w transmisją biologicznych czynników chorobotwórczych, którym trudno zapobiegać systemowo ze względu na ich nieprzewidywalność i zdolność do mutacji¹. Problem szerzenia się chorób zakaźnych zyskał na szczególnym znaczeniu po doświadczeniach pandemii SARS-CoV-2. Także w naukach prawnych dostrzegalne jest coraz powszechniejsze podejmowanie tej tematyki, w szczególności w ramach zainteresowań poświęconych prawu medycznemu.

Ochrona wspomnianych dóbr prawnych przejawia się przede wszystkim w regulacjach Kodeksu karnego² (dalej jako k.k.). Istnieje szereg typów czynów zabronionych, które determinują penalizację zachowań polegających na narażeniu osoby lub wielu osób na zarażenie chorobą zakaźną, bez doprowadzenia do skutku w postaci zakażenia (art. 161 k.k.), spowodowaniu ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w związku z zakażeniem innej osoby chorobą zakaźną (art. 156 § 1 pkt 2 k.k.) czy spowodowaniu niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia wielu osób albo dla mienia w wielkich rozmiarach, powodując zagrożenie epi-

¹ Zob. K.M. Weiss, *Genetic variation and human disease. Principles and evolutionary approaches*, Cambridge 1993, s. 253 i nast.; J. Bzdęga, [w:] J. Bzdęga, W. Magdzik, D. Naruszewicz-Leśniak, A. Zieliński (red.), *Leksykon epidemiologiczny*, wyd. pierwsze, Warszawa 2008, s. 15; J. Giesecke, *Modern infectious disease epidemiology*, wyd. trzecie, Boca Raton 2017, s. 8.

² T.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1138 ze zm.

demiologiczne lub szerzenie się choroby zakaźnej (art. 165 § 1 pkt 1 k.k.), a także wynikający z tego skutek w postaci śmierci człowieka lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu wielu osób (art. 165 § 3 k.k.)³. Wśród wspomnianych typów czynów zabronionych na uwagę zasługuje art. 156 § 1 pkt 1 k.k. Konstrukcja znamion tego występku, na pierwszy rzut oka, nie budzi wątpliwości interpretacyjnych, jednak szczegółowa analiza może nastroić pewnych trudności w tym zakresie. Takie wątpliwości implikują problemy na gruncie praktyki stosowania omawianej regulacji, a co za tym idzie – przypisania odpowiedzialności za wskazany typ czynu zabronionego.

Celem podjętych rozważań jest określenie pojemności normatywnej znamienia „powodowania zagrożenia epidemiologicznego” i zaproponowanie definicji zagrożenia epidemiologicznego na potrzeby praktyki stosowania Kodeksu karnego. Wyniki badań niosą za sobą także usystematyzowanie aktualnych poglądów doktryny na tytułowy temat i stanowią próbę zasadniczego rozstrzygnięcia zasadności ukształtowania znamion art. 165 § 1 pkt 1 k.k. w obecnym kształcie wraz z propozycjami *de lege ferenda*. W niniejszym artykule zastosowano metodę dogmatyczno-prawną, a także metodę krytycznej analizy literatury i analizę orzecznictwa sądowego.

Rys historyczny i *ratio legis* typu czynu zabronionego z art. 165 § 1 pkt 1 k.k.

Uzasadnieniem wprowadzenia omawianego typu czynu zabronionego do Kodeksu karnego jest szeroko rozumiana ochrona zdrowia publicznego i mienia przed rozprzestrzenianiem się chorób zakaźnych (ludzkich, zwierzęcych i roślinnych). W uzasadnieniu projektu Kodeksu karnego wskazano na potrzebę wzmocnienia prawnokarnej ochrony życia i zdrowia człowieka⁴. Ponadto nieprzewidywalność przebiegu chorób zakaźnych oraz wirulencja biologicznych czynników chorobotwórczych wywołujących określone choroby zakaźne⁵ uzasadniają konieczność szczególnej karnoprawnej ochrony przed zachowaniami, które mają na celu doprowadzenie albo mogą doprowadzić do rozprzestrzenienia się tych chorób w sposób atypowy. Atypowość należy rozumieć jako powo-

³ Szerzej: S. Czechowicz, *Realizacja konstytucyjnego obowiązku ochrony zdrowia publicznego przed szerzeniem się chorób zakaźnych w polskim prawie karnym*, „Studia Prawnoustrojowe” 2022, nr 56, s. 57–72.

⁴ Druk sejmowy nr 1756.

⁵ Szerzej np. A.J. Tatem, D.J. Rogers, S.I. Hay, *Global transport networks and infectious disease spread*, „Advances in Parasitology” 2006, t. 62, s. 293–343; J.C. Miller, *Spread of infectious disease through lustrated populations*, „Journal of The Royal Society Interface” 2009, t. 6, nr 41, s. 1121–1134; N. Hamidah, J. Hernia, R. Eva, H. Ismail, *Model of spread of infectious disease*, „Systematic Reviews in Pharmacy” 2020, t. 11, nr 2, s. 685–689.

dowanie szerzenia się chorób zakaźnych poza ich naturalną strefą występowania⁶.

Wydaje się, że przepis penalizujący zachowania godzące w bezpieczeństwo powszechne został ustanowiony w celu ochrony zdrowia publicznego przed najpoważniejszymi zagrożeniami, które wypełniają znamiona konkretnych typów czynów zabronionych. W zgodzie z tym powinna iść ocena stopnia społecznej szkodliwości czynu dokonywana *in abstracto* przez ustawodawcę, który zdecydował się wprowadzić określony typ czynów zabronionych przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu, ale także ocena stopnia społecznej szkodliwości dokonywana *in concreto*, w której należy odpowiedzieć na pytanie, czy zachowanie sprawcy rzeczywiście stanowi wspomnianą atypowość w szerzeniu się choroby zakaźnej i czy wpływa to na bezpieczeństwo powszechne, godząc w to dobro w stopniu wyższym niż znikome. Andrzej Marek podkreśla bowiem, że przepis penalizujący spowodowanie zagrożenia epidemiologicznego lub szerzenia się choroby zakaźnej albo zarazy zwierzęcej lub roślinnej dotyczy jedynie najpoważniejszych naruszeń przepisów ustaw i zarządzeń mających na celu zwalczanie określonych w znamionach tego typu czynu zabronionego zjawisk⁷.

Obecnie penalizowany występki polegający na sprowadzeniu niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia wielu osób albo mienia w wielkich rozmiarach, polegający na powodowaniu zagrożenia epidemiologicznego lub szerzenia się choroby zakaźnej albo zarazy zwierzęcej lub roślinnej, nie stanowi *novum* wprowadzonego aktualnie obowiązującym Kodeksem karnym z 1997 r. Już w trakcie konstruowania Kodeksu karnego z 1932 r.⁸ zauważono potrzebę penalizacji takich zachowań.

Pod rządami Kodeksu karnego z 1932 r. karano „sprowadzanie niebezpieczeństwa powszechnego dla życia lub zdrowia ludzkiego albo w znacznych rozmiarach dla mienia przez rozszerzanie lub udaremnianie tłumienia zarazy ludzkiej, zwierzęcej lub roślinnej”. Za ten czyn ówczesny Kodeks karny przewidywał karę więzienia, która – zgodnie z art. 39 – miała wymiar od 6 miesięcy do 15 lat. Karalne było również przygotowanie do popełnienia wskazanego czynu (na mocy art. 218 groziła za to kara więzienia od 6 miesięcy do lat 5).

⁶ Naturalną sferą występowania biologicznych czynników chorobotwórczych jest szeroko rozumiane środowisko (roślinne, zwierzęce), ale także losowe przenoszenie się z człowieka na człowieka. Należy jednak oddzielić to od zachowań podlegających karnoprawnemu wartościowaniu. Zachowaniami relewantnymi prawnokarnie, z punktu widzenia odpowiedzialności za czyn opisany w art. 165 § 1 pkt 1 k.k., będą bowiem takie, które podejmowane chociażby nieumyślnie (art. 165 § 2 k.k.) doprowadzą do sprowadzenia niebezpieczeństwa, o którym mowa w art. 165 § 1 pkt 1 k.k.

⁷ A. Marek, [w:] A. Marek (red.), *Prawo karne. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 1986, s. 318.

⁸ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. Kodeks karny (Dz.U. z 1932 r., Nr 60, poz. 571).

Kodeks karny z 1969 r.⁹ przewidywał regulację karnoprawną penalizującą tytułowe zachowanie, która jest wręcz bliźniacza do tej znajdującej się w obecnie obowiązującym Kodeksie karnym. W art. 140 § 1 pkt 1 stypizowano przestępstwo polegające na „sprowadzaniu niebezpieczeństwa powszechnego dla życia lub zdrowia ludzkiego albo mienia w znacznych rozmiarach powodując zagrożenie epidemiologiczne lub szerzenie się choroby zakaźnej albo zarazy zwierzęcej lub roślinnej”. Za czyn ten przewidziano wówczas karę od 2 do 10 lat pozbawienia wolności. W dalszym ciągu karane było przygotowanie do popełnienia tego czynu (na mocy art. 142 groziła za to kara od 6 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności).

Aktualnie obowiązujący Kodeks karny z 1997 r. określa omawiany typ czynu zabronionego w art. 165 § 1 pkt 1, stanowiąc, że każdy, kto sprowadza niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia wielu osób albo dla mienia w wielkich rozmiarach, powodując zagrożenie epidemiologiczne lub szerzenie się choroby zakaźnej albo zarazy zwierzęcej lub roślinnej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. Analogicznie do Kodeksu karnego z 1969 r., karalna jest także forma stadialna w postaci przygotowania do popełnienia czynu z art. 165 § 1 k.k., za co – na podstawie art. 168 k.k. – grozi kara pozbawienia wolności w wymiarze od 1 miesiąca do 3 lat.

Konstrukcja znamion typu czynu zabronionego z art. 165 § 1 pkt 1 k.k.

W omawianym przepisie skonstruowano występki o charakterze powszechnym. Czynność sprawczą charakteryzuje działanie lub zaniechanie podjęte co najmniej w zamiarze ewentualnym, którego skutkiem jest sprowadzenie stanu niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia wielu osób albo dla mienia w wielkich rozmiarach poprzez spowodowanie zagrożenia epidemiologicznego lub szerzenie się choroby zakaźnej albo zarazy zwierzęcej lub roślinnej. Co istotne, niebezpieczeństwo wywołane przez zachowanie sprawcze musi zostać ocenione pod kątem możliwości wywołania potencjalnego niebezpieczeństwa powszechnego, czyli zagrażać życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach. Niebezpieczeństwo to nie musi być także bezpośrednie, gdyż nie zawarto takiego znamienia w analizowanym typie przestępstwa¹⁰. Wynika z tego, że niebezpieczeństwo dla dobra prawnego musi być realne, a nie abstrakcyjne¹¹.

⁹ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny (Dz.U. z 1969 r., Nr 13, poz. 94).

¹⁰ R.A. Stefański, [w:] M. Filar (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 975.

¹¹ Por. wyrok SA w Szczecinie z 11 października 2012 r., sygn. akt II AKa 165/12, Lex nr 1237928. Zob. także np. R.A. Stefański, [w:] L. Gardocki (red.), *Przestępstwa przeciwko państwu i dobrom zbiorowym*, seria: System Prawa Karnego, t. 8, Warszawa 2013, s. 205.

Warto także zaznaczyć specyfikę omawianego przestępstwa. Należy ono do grupy czynów zabronionych penalizujących zachowania charakteryzujące się narastaniem niebezpieczeństwa w czasie. A. Marek wskazuje, że jest to pewien proces, często długotrwały¹². Istotnie, typ czynu zabronionego określony w art. 165 § 1 pkt 1 k.k. odnosi się do zachowań, które mogą wywołać zagrożenie realne, ale nie natychmiastowe. Różny jest bowiem czas szerzenia się określonych chorób zakaźnych czy zaraz zwierzęcych lub roślinnych, a także okres wirulencji, który determinuje uznanie ich na pewnym etapie szerzenia się za realne zagrożenie. Podobnie sytuacja wygląda przy spowodowaniu zagrożenia epidemiologicznego.

Naruszanie bezpieczeństwa powszechnego w postaci powodowania zagrożenia dla co najmniej jednego z komponentów tego dobra prawnego (np. zdrowia wielu osób) powinno wystąpić w wymiarze zbiorowym. Oznaczenie tego znamienia w kontekście dobra prawnego, jakim jest bezpieczeństwo powszechne, pozwoli na prowadzenie dalszych rozważań nad podjętym tematem. W orzecznictwie wskazywano, że znamię „wielu osób” wyczerpuje się wówczas, gdy zagrożonych jest co najmniej 10 osób¹³. Badając orzecznictwo Sądu Najwyższego, można wyprowadzić wniosek, że dominuje w nim pogląd, że nie należy „sztywno” określać liczby osób, której przekroczenie spowoduje realizację znamienia „wiele osób”¹⁴. Jak wskazano, „znamię wielości osób, jest pojęciem ocennym i winno być postrzegane w kontekście okoliczności konkretnego zdarzenia stanowiącego przedmiot zarzutu”¹⁵. W dogmatyce prawa karnego także nie ma jednolitości w tym zakresie. Igor Andrejew słusznie wskazuje, że należy odróżnić niebezpieczeństwo powszechne od indywidualnego, które dotyczy konkretnej osoby. W ślad za tą myślą autor konstruuje wniosek, że granica między bezpieczeństwem powszechnym a indywidualnym nie jest ostro zarysowana. Podkreśla przy tym, że niebezpieczeństwo powszechne następuje w miejscu publicznym, lecz „nie wygasa wraz z dotknięciem jednej ofiary”¹⁶. Natomiast Marcin Dudzik, posiłkując się wykładnią językową, przeciwstawia niebezpieczeństwo powszechne niebezpieczeństwu indywidualnemu, implikując, że trudno uznać jakoby niebezpieczeństwo dotyczące ośmiu czy dziewięciu osób jest indywidualne¹⁷.

Oczywiście ocenny charakter znamienia „wiele osób” pozostaje nierozstrzygnięty w sposób definitywny zarówno na gruncie doktryny, jak i orzecznictwa. Jednakże, patrząc na *ratio legis* wprowadzenia rozdziału XX Kodeksu karnego, należy przez ten pryzmat odpowiedzieć na pytanie, czy zagrożeniem

¹² A. Marek, *Prawo karne*, wyd. drugie, Warszawa 2000, s. 464.

¹³ Por. np. wyrok SA w Lublinie z 18 lipca 2013 r., sygn. akt II AKa 117/13, Lex nr 1369352.

¹⁴ Zob. np. postanowienie SN z 11 stycznia 2017 r., sygn. akt III KK 196/16, Lex nr 2186581.

¹⁵ Postanowienie SN z 9 czerwca 2020 r., sygn. akt V KK 231/19, Lex nr 3276747.

¹⁶ I. Andrejew, *Polskie prawo karne w zarysie*, Warszawa 1989, s. 368.

¹⁷ M. Dudzik, *Prawo karne wobec narażenia życia i zdrowia ludzkiego na niebezpieczeństwo*, Warszawa 2014, s. 37.

bezpieczeństwa powszechnego będzie narażenie dwóch lub trzech osób na niebezpieczeństwo utraty zdrowia? Wydaje się, że „powszechność” narażenia powinna wynikać z ataku na ponadjednostkowe dobra, tym samym nie zawsze suma jednostkowych dóbr prawnych będzie spełniać cechy powszechności. Stąd też, mając na uwadze intytulację rozdziału XX oraz *ratio legis* penalizowania zachowań mających znamiona powszechności, należy skłonić się ku stanowisku, że znamię to wypełnia się przy narażeniu dóbr co najmniej dziesięciu osób. Jednocześnie poczynić trzeba uwagę, że ustalenie wypełnienia znamienia „powszechności” zachowania powinno odbywać się w drodze zobiektywizowanej oceny przeprowadzonej *in concreto*. Zapobiegnie to wręcz mechanicznemu przypisywaniu wypełnienia znamienia „powszechności” w przypadku ustalenia określonej z góry liczby osób, których zdrowie zostało zagrożone.

Zachowaniem wyczerpującym znamiona powszechności jest np. sprzedaż mięsa z ubojni, w której wykryto chorobę bydła. Nie jest bowiem potrzebne, aby jakikolwiek docelowy odbiorca tego mięsa doznał uszczerbku na zdrowiu. Wystarczy stworzenie stanu, który zagraża bezpieczeństwu powszechnemu w postaci możliwości przenoszenia się zarazy zwierzęcej lub choroby zakaźnej poprzez udostępnienie tego mięsa do sprzedaży w sklepie, do którego każdy konsument ma dostęp. Nie wydaje się natomiast zasadne powoływanie sytuacji faktycznej, polegającej na przewiezieniu taksówką osoby chorej na chorobę zakaźną, kiedy kierowca wie, że pasażer jest zakażony i przez to chociażby godzi się na dalsze rozprzestrzenianie się tej choroby¹⁸. Tym bardziej że Włodzimierz Gutekunst trafnie stwierdza, że wywołanie penalizowanego tym przepisem zagrożenia może się przejawiać w działaniach lub zaniechaniach, wskutek których powstanie możliwość równoczesnego wystąpienia na określonym terenie znacznej liczby zachorowań. Należy przyjąć, że konstrukcja znamion typu czynu zabronionego określonego w art. 140 § 1 Kodeksu karnego z 1969 r. (i w analogicznym brzmieniu w art. 165 § 1 pkt 1 k.k.) odnosi się do zachowań mających znamię „powszechności”, czyli działania lub zaniechania powodującego zagrożenie dla dóbr ponadjednostkowych (zbiorowych, powszechnych), takich jak zdrowie publiczne czy zdrowie wielu osób.

Ustawodawca wprowadził do art. 165 § 1 pkt 1 k.k. znamię o charakterze złożonym. Oznacza to, że przypisanie odpowiedzialności sprawcy jest możliwe po wyczerpaniu chociażby jednego z alternatywnie wskazanych znamion czynnościowych, jakimi są:

- 1) spowodowanie zagrożenia epidemiologicznego,
- 2) spowodowanie szerzenia się choroby zakaźnej,
- 3) spowodowanie szerzenia się zarazy zwierzęcej,
- 4) spowodowanie szerzenia się zarazy roślinnej.

¹⁸ W. Gutekunst, [w:] W. Świda (red.), *Prawo karne. Część szczególna*, Wrocław–Warszawa 1980, s. 83.

Taka konstrukcja znamion pozwala twierdzić, że zamiarem ustawodawcy było rozróżnienie „powodowania zagrożenia epidemiologicznego” od powodowania na przykład choroby zakaźnej. Skoro zatem zagrożeniem epidemiologicznym nie jest powodowanie szerszenia się choroby zakaźnej, należy poddać szerszej analizie znamię odnoszące się do powodowania zagrożenia epidemiologicznego, by wskazać na jego zakres przedmiotowy.

Zakres przedmiotowy znamienia „powodowania zagrożenia epidemiologicznego” z art. 165 § 1 pkt 1 k.k.

Poczynione już ustalenia prowadzą do tezy, że ocena wyczerpania znamion występku z art. 165 § 1 pkt 1 k.k. nie może przebiegać w oderwaniu od rodzajowego przedmiotu ochrony, jakim jest bezpieczeństwo powszechne. Analizowana powszechność bezpieczeństwa sprowadza się do jego ponadindywidualnego wymiaru¹⁹, przez co zagrożenie tego bezpieczeństwa, przejawiające się w działaniu lub zaniechaniu sprawcy, powinno cechować powszechność niesionego za tym zachowaniem niebezpieczeństwa dla dóbr prawnych, takich jak zdrowie lub życie wielu osób albo mienia w wielkich rozmiarach. Istotnie zatem analiza znamienia „powodowania zagrożenia epidemiologicznego” będzie rozważana w kontekście rodzajowego przedmiotu ochrony. Ponadto, jak wcześniej wskazano, regulacja art. 140 Kodeksu karnego z 1969 r. została wręcz przeniesiona na grunt obecnie obowiązującego Kodeksu karnego z 1997 r., stąd też za zasadne jawi się uwzględnienie przeglądu orzecznictwa zapadłego pod rządami tych dwóch kodeksów karnych.

Znamię „powodowania zagrożenia epidemiologicznego” odnosi się do stworzenia zagrożenia o charakterze epidemiologicznym, nie zaś do wytworzenia stanu epidemii²⁰. W orzecznictwie sądowym, wydanym na gruncie Kodeksu karnego z 1969 r., epidemia rozumiana jest jako pojawienie się równocześnie lub w krótkich odstępach czasu dużej liczby zachorowań na określoną chorobę, która najczęściej jest chorobą zakaźną²¹. Dla porównania, na gruncie prawa karnego używano bardzo splotonej definicji choroby zakaźnej, definiowanej jako „wtargnięcie do organizmu zarazków”²². Biorąc to pod uwagę, należy stwierdzić, że sprawca wyczerpuje wskazane znamię, w sytuacji gdy jego działanie bądź zaniechanie doprowadza do urealnienia stanu zagrożenia dla bezpieczeństwa powszechnego. Niebezpieczeństwo to, z punktu widzenia warto-

¹⁹ D. Gruszecka, [w:] J. Giezek (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 281.

²⁰ Zob. np. wyrok SA w Szczecinie z 11 października 2012 r., sygn. akt II AKa 165/12, Lex nr 1237928.

²¹ Zob. wyrok SN z 18 maja 1973 r., sygn. akt III KR 70/72, Lex nr 21564.

²² W. Gutekunst, [w:] W. Świda (red.), op. cit., s. 81.

ściowania karnoprawnego, powinno nosić cechę powszechności, nie zaś bezpośredniości²³.

Ciekawe konkluzje wyprowadzono na gruncie praktyki orzeczniczej, także pod rządami obecnego Kodeksu karnego. Sąd Apelacyjny w Lublinie wskazał bowiem, że należy odróżnić „zagrożenie epidemiologiczne” od „choroby zakaźnej”, podając kryteria tego rozróżnienia. Po pierwsze, zdaniem tegoż sądu cechą różnicującą jest rodzaj zachorowań grożących ludziom, które w przypadku epidemii dotyczyć mogą także innych chorób niż tylko zakaźnych, ale wywołanych np. skażeniami fizycznymi lub chemicznymi. Drugim kryterium jest rozległość terytorialna zasięgu potencjalnego zagrożenia chorobami, która w przypadku epidemii jest znacznie większa. Trzecim i ostatnim kryterium wyróżnionym przez tenże sąd jest narastanie niebezpieczeństwa w czasie – od fazy zagrożenia rozprzestrzenianiem się choroby epidemicznej, do fazy wywołania choroby zakaźnej, jako zarzewia dalszego szerzenia się tej choroby. Elementy te nie tylko różnicują dwojaki postacie popełnienia omawianego przestępstwa, ale decydują też o skali niebezpieczeństwa dla chronionych dóbr, a w rezultacie o stopniu szkodliwości społecznej tego przestępstwa²⁴.

Zestawiając te kryteria z analizą znamion typu czynu zabronionego, stylizowanego w art. 165 § 1 pkt 1 k.k., można dopatrzeć się pewnej niekonsekwencji, ponieważ omawiane zachowanie sprawcze wypełnia się wraz z momentem spowodowania zagrożenia epidemiologicznego, niekoniecznie zaś wywołaniem epidemii. Czynność sprawcza może materializować się w przypadku wywołania ognisk epidemicznych na mniejszych obszarach. Zgodnie bowiem z art. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o chorobach zakaźnych i zakażeniach²⁵, która obowiązywała w czasie podejmowania orzeczenia, epidemią określano wystąpienie na danym obszarze zachorowań na chorobę zakaźną w liczbie wyraźnie większej niż w poprzedzającym okresie lub nagle wystąpienie chorób zakaźnych wcześniej niewystępujących²⁶. Zaproponowane przez Sąd Apelacyjny w Lublinie rozszerzenie tego katalogu o „czynniki fizyczne lub chemiczne” wydaje się zasadne tylko wtedy, gdy czynniki te spowodują rozprzestrzenienie się biologicznego czynnika chorobotwórczego wywołującego choroby zakaźne lub niezakaźne, lecz w przypadku tych drugich należy zastanowić się, czy będą miały one możliwość wywołania epidemii lub stanu podobnego.

W cytowanej ustawie wprowadzono także pojęcie stanu zagrożenia epidemicznego, który definiowano jako stan wysokiego prawdopodobieństwa powstania epidemii lub zawleczenia choroby zakaźnej, wymagający podjęcia określonych działań w celu zapobieżenia epidemii lub zminimalizowaniu jej

²³ Por. wyrok SN z 20 maja 1998 r., sygn. akt II KKN 37/98, Lex nr 33542.

²⁴ Zob. wyrok SA w Lublinie z 14 marca 2005 r., sygn. akt II AKa 51/05, Lex nr 270489.

²⁵ T.j. Dz.U. z 2006 r., Nr 220, poz. 1600.

²⁶ Na marginesie warto dodać, że definicja ta nie zmieniła się i obowiązuje nadal w nowej ustawie regulującej te kwestie, o czym mowa będzie w dalszej części rozważań.

skutków. Zatem zagrożenie epidemiologiczne (epidemiczne) należałoby odnosić jedynie do chorób zakaźnych. W tym miejscu można dojść do przekonania, że istnieje konflikt logiczny pomiędzy zastosowanymi alternatywnie znamionami powodowania „choroby zakaźnej” i „zagrożenia epidemiologicznego”. Jednak wartościowe i godne aprobaty jest drugie kryterium zaproponowane przez Sąd Apelacyjny w Lublinie, odnoszące się do rozległości terytorialnej spowodowanego zagrożenia. Wydaje się, że sprawca spowoduje zagrożenie epidemiologiczne wówczas, gdy swoim działaniem albo zaniechaniem doprowadzi do niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia wielu osób albo mienia w wielkich rozmiarach o charakterze bardziej powszechnym, aniżeli przy spowodowaniu niebezpieczeństwa wchodzącego w skład znamienia „powodowanie choroby zakaźnej”. Płynna granica między tymi znamionami ogniskuje wokół ustalenia m.in. liczby osób pokrzywdzonych, a także zasięgu terytorialnego powstałego zagrożenia. W opinii autora niniejszego artykułu odnoszenie się do i tak nieustalonego w sposób jednolity kryterium wielości osób nie jest adekwatne. Większą miarę ma bowiem zasięg terytorialny wywołanego zagrożenia.

Interesujące dogmatycznie pozostają także dalsze ustalenia Sądu Apelacyjnego w Lublinie, prowadzone na kanwie cytowanego orzeczenia. Sąd ten stanął na stanowisku, że:

Dla bytu przestępstwa z art. 165 § 1 pkt 1 k.k. niezbędne jest ustalenie realnej możliwości powstania danej choroby epidemicznej lub wywołanie określonej choroby zakaźnej, a więc jednej z tych, o których mowa w wykazie wydanym na podstawie art. 3 ust. 1 cytowanej ustawy z dnia 6 kwietnia 2001 r. o chorobach zakaźnych i zakażeniach²⁷, albo też jednostki chorobowej dotąd niestwierdzonej, ale mającej cechy choroby zakaźnej lub jednostki chorobowej znanej, która wywołuje groźne dla zdrowia lub życia objawy, dotąd niespotykane. Z tego względu dopóty, dopóki ten przedmiotowy element, wspólny dla znamion obu postaci interpretowanego typu przestępstwa, nie zostanie zidentyfikowany jako konkretna jednostka chorobowa (epidemiczna lub zakaźna), nie może być mowy o realnym spowodowaniu niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia wielu osób lub mienia w wielkich rozmiarach, a w rezultacie o odpowiedzialności karnej z art. 165 § 1 pkt 1 k.k.²⁸

Przy takim ujęciu interpretacji znamienia czynnościowego z art. 165 § 1 pkt 1 k.k. można wnioskować, że Sąd Apelacyjny w Lublinie ogranicza swoje wcześniejsze rozważania jedynie do chorób zakaźnych, które w sposób nie do końca zrozumiały dzieli na epidemiczne i zakaźne, oraz do bliżej niezidentyfikowanych jednostek chorobowych. Ponadto uzależnienie możliwości poniesienia odpowiedzialności karnej od zidentyfikowania jednostki chorobowej budzi pewne zastrzeżenia. Przede wszystkim wypełnienie znamienia „powo-

²⁷ Obecnie obowiązującą podstawą prawną jest ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi wraz z załącznikiem do tejże ustawy, który przedstawia wykaz chorób zakaźnych.

²⁸ Wyrok SA w Lublinie z 14 marca 2005 r., sygn. akt II AKa 51/05, Lex nr 270489.

dowanie zagrożenia epidemiologicznego” i stwierdzenie realności zagrożenia oraz jego powszechności powinno odbywać się na podstawie kryterium terytorialnego, a zatem drugiego kryterium wskazanego przez Sąd Apelacyjny w Lublinie. Ponadto fakt braku przyporządkowania biologicznego czynnika chorobotwórczego do jednostki chorobowej, wywoływanej przez ten czynnik, nie powinno uwalniać od odpowiedzialności karnej w przypadku stwierdzenia, że poprzez działanie lub zaniechanie sprawcy taki biologiczny czynnik chorobotwórczy spowodował zagrożenie epidemiologiczne. Można bowiem wyobrazić sobie sytuację, w której na skutek niezachowania ostrożności z laboratorium wydostaje się nieznaną biologiczną czynnik chorobotwórczy, który dopiero był poddawany badaniom, a stwierdzono jego wysoką wirulencję.

Znamię czynnościowe polegające na powodowaniu zagrożenia epidemiologicznego było także przedmiotem rozważań przedstawicieli doktryny. Dagmara Gruszecka wskazuje, że „zagrożenie epidemiologiczne” należy rozumieć jak najszerszej, nie ograniczając zakresu przedmiotowego tego znamienia tylko do rozprzestrzeniania się czy groźby rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych²⁹. Marek Kulik podaje, że sprowadzenie zagrożenia epidemiologicznego oznacza sprowadzenie stanu grożącego skutkiem w postaci szerzenia się choroby zakaźnej, zarazy zwierzęcej lub roślinnej³⁰. Natomiast Ryszard A. Stefański podkreśla, że na gruncie art. 165 § 1 pkt 1 k.k. mowa jest o epidemii w szerokim tego słowa znaczeniu, czyli o chorobach zakaźnych i niezakaźnych. Jednocześnie autor ten wskazuje, że o spowodowaniu zagrożenia epidemiologicznego można mówić nie tylko w kontekście chorób zakaźnych³¹. Komentując wskazany przepis, słusznie zauważa, że realizacja znamion typu czynu zabronionego nie polega na wywołaniu np. stanu epidemii, lecz samego zagrożenia. Jednocześnie jednak brak symptomów epidemii lub choroby zakaźnej, w jego ocenie, eliminuje wypełnienie znamion art. 165 § 1 pkt 1 k.k.³²

Biorąc pod uwagę wszystkie stanowiska oraz ocenę własną, proponuje się następujące kryteria, w oparciu o które można zdeterminować zakres przedmiotowy znamienia „powodowania zagrożenia epidemiologicznego”. Zasadniczym elementem jest karnoprawny charakter zagrożenia epidemiologicznego. Należy stwierdzić, czy ma ono charakter powszechny oraz realny. Jednakże trzeba poczynić uwagę, że badanie to powinno odbywać się *ex ante* oraz *in concreto* w odniesieniu do danej sytuacji faktycznej wywołanej działaniem lub zaniechaniem sprawcy. Niezwykle istotnym elementem oceny zrealizowania tytułowego znamienia jest trwałość spowodowanego zagrożenia. Należy uznać, że zagrożenie to powinno być względnie trwałe – czyli takie, które jest w stanie

²⁹ D. Gruszecka, [w:] J. Giezek (red.), op. cit., s. 282.

³⁰ M. Kulik, [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. dziesiąte, Warszawa 2021, s. 567.

³¹ R.A. Stefański, [w:] M. Filar (red.), op. cit., s. 976.

³² Idem, [w:] L. Gardocki (red.), op. cit., s. 206.

istnieć i rozprzestrzeniać się w warunkach poza środowiskiem sztucznym (laboratoryjnym) i w efekcie wywołać określone zagrożenie o charakterze powszechnym i realnym. Wreszcie ocenie powinien podlegać fakt, czy zagrożenie ma charakter biologiczny, a także zakaźny lub niezakaźny. Wydaje się bowiem, że powszechność i realność zagrożenia zwiększa się, jeśli czynnik biologiczny ma charakter zakaźny albo posiada zdolności do szybkiego rozprzestrzeniania się w inny aniżeli zakaźny sposób.

Konceptualizacja definicji „zagrożenie epidemiologiczne” na użytek prawa karnego

Ze względu na fakt, że analizowany typ czynu zabronionego jest występkiem przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu, należy wyjść od systematyki bezpieczeństwa w wymiarze powszechnym. Zasadniczy podział ogniskuje wokół dwóch pojęć: bezpieczeństwo zewnętrzne i bezpieczeństwo wewnętrzne³³. Analizując doktrynę nauk o bezpieczeństwie, można dostrzec niejednolite podejście w kwestii rozróżnienia kategorii bezpieczeństwa. Jednak z punktu widzenia tytułowego problemu pozostanie to na marginesie rozważań. Jednak bez wątpliwości karnoprawną ochronę bezpieczeństwa powszechnego – na przykładzie art. 165 § 1 pkt 1 k.k. – należy zakwalifikować do bezpieczeństwa wewnętrznego.

Z perspektywy ustalenia definicji zagrożenia epidemiologicznego, jako znamienia typu czynu zabronionego z art. 165 § 1 pkt 1 k.k., atrakcyjnym podejściem wydaje się być stanowisko Waldemara Kitlera. Autor określił, że bezpieczeństwem powszechnym jest taki rodzaj bezpieczeństwa, który dotyczy podejmowania szeregu działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa ludności cywilnej. Wśród tych działań wymienia m.in. ochronę życia i zdrowia ludzi oraz dbałość o środowisko naturalne³⁴. Dopełnieniem wymienionych aspektów bezpieczeństwa powszechnego jest niewątpliwie ochrona zdrowia publicznego przed szerzeniem się chorób zakaźnych, zarazy zwierzęcej lub roślinnej. Trafnie wskazuje się także, że wśród komponentów związanych z tą kategorią bezpieczeństwa są epidemie chorób zakaźnych ludzi i zwierząt³⁵. W tej mierze przydana będzie definicja bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego, wedle której bezpieczeństwem sanitarno-epidemiologicznym jest pożądaný społecznie stan, który gwarantuje ochronę życia i zdrowia tego społeczeństwa przed za-

³³ Zob. np. W. Kitler, *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania. System*, Warszawa 2011; S. Pieprzny, *Definiowanie podstawowych pojęć*, [w:] E. Ura, S. Pieprzny (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa*, Rzeszów 2015, s. 22–23.

³⁴ W. Kitler, op. cit., s. 55. Podobnie: S. Pieprzny, op. cit., s. 30.

³⁵ J. Prońko, *Zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego*, [w:] B. Wiśniewski, S. Zalewski (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP w ujęciu systemowym i zadań administracji publicznej*, Bielsko-Biała 2006, s. 69.

grozzeniami wynikającymi ze stanu sanitarnego, ognisk chorobowych zależnych lub nie od działalności człowieka i innych działań nakierowanych na utratę tego bezpieczeństwa, a spowodowanych przez człowieka³⁶.

Komentując przepis art. 140 Kodeksu karnego z 1969 r., I. Andrejew wskazywał, że do wyjaśnienia pojęcia „zagrożenie epidemiologiczne” pomocna jest ustawa z dnia 13 października 1963 r. o zwalczaniu chorób zakaźnych³⁷. Jest to zasadniczo dobre rozumowanie, chociażby ze względu na fakt, że wspomniana ustawa nie wskazywała wprost na stan zagrożenia epidemiologicznego. Zgodnie z art. 1 ust. 2 wspomnianej ustawy³⁸ chorobami zakaźnymi są choroby ludzi wywołane przez żywe organizmy lub ich produkty (jady), jeżeli choroby te ze względu na swój charakter lub na sposób szerzenia się stanowią szczególne zagrożenie dla zdrowia ludności. Wykaz chorób zakaźnych określało rozporządzenie Rady Ministrów³⁹. Trzeba zwrócić uwagę na zawarte w tej definicji określenie zbiorowości (zagrożenie dla zdrowia ludności). Takie ujęcie, przy uwzględnieniu wykładni celowościowej analizowanej ustawy, pozwala na interpretację, że definicja choroby zakaźnej pozostawała w ścisłym związku z zagrożeniami dla zdrowia publicznego (bezpieczeństwa powszechnego w wymiarze zdrowotnym). Tym samym określenie wypełnienia znamienia typu czynu zabronionego w postaci spowodowania zagrożenia epidemiologicznego oceniano w oparciu o definicję choroby zakaźnej. Z tego wynika, że zagrożeniem epidemiologicznym powinien być stan zwiększonego zagrożenia (atypowego zagrożenia) wystąpienia ognisk epidemicznych lub epidemii. W odniesieniu zaś do art. 140 Kodeksu karnego z 1969 r. uznać trzeba, że powodowaniem zagrożenia epidemiologicznego było chociażby nieumyślne zachowanie popełnione przez działanie lub zaniechanie, które doprowadzało do wytworzenia stanu realnego niebezpieczeństwa dla zdrowia publicznego w formie zwiększonego zagrożenia wystąpienia ognisk epidemicznych lub epidemii.

Na gruncie obecnego Kodeksu karnego przedstawiciele doktryny także wskazują na potrzebę odczytywania znamion art. 165 § 1 pkt 1 k.k. w oparciu o definicję z ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi⁴⁰ (dalej jako u.z.z.)⁴¹. Należy zatem dokonać wyboru zasadniczych definicji legalnych, które będą przydatne z perspektywy poczynionych rozważań.

³⁶ S. Czechowicz, *Pojęcie bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego i jego konteksty prawne*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne” 2020, t. 18, z. 3, s. 9–23.

³⁷ I. Andrejew, *Kodeks karny. Krótki komentarz*, Warszawa 1981, s. 118.

³⁸ Dz.U. z 1963 r., Nr 50, poz. 279.

³⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 1963 r. w sprawie ustalenia wykazów chorób zakaźnych (Dz.U. z 1963 r., Nr 58, poz. 314).

⁴⁰ T.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1657 ze zm.

⁴¹ Zob. np. O. Górniok, [w:] O. Górniok (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, t. 2, Gdańsk 2005, s. 145; R.A. Stefański, [w:] L. Gardocki (red.), op. cit., s. 205; D. Gruszecka, [w:] J. Giezek (red.), op. cit., s. 282; Z. Gądzik, R.G. Hałas, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. siódme, Warszawa 2021, s. 1071.

W ustawie wskazano, że chorobą zakaźną jest choroba, która została wywołana przez biologiczny czynnik chorobotwórczy. Odtworzenie definicji choroby zakaźnej musi polegać na odkodowaniu zakresu przedmiotowego terminu „biologiczny czynnik chorobotwórczy”. Definicję tego pojęcia także znaleźć można w treści ustawy (art. 2 pkt 2 u.z.z.). Implikując zatem, chorobą zakaźną jest choroba, która została wywołana przez posiadające zdolność wywoływania objawów chorobowych drobnoustroje komórkowe lub wytwarzane przez nie produkty, zewnętrzne i wewnętrzne pasożyty człowieka lub wytwarzane przez nie produkty, cząstki bezkomórkowe zdolne do replikacji lub przenoszenia materiału genetycznego, w tym zmodyfikowane genetycznie hodowle komórkowe lub wytwarzane przez nie produkty. Definicja ta jest dużo bardziej precyzyjna niż ta z ustawy z 1963 r. Warto również wspomnieć, że wykaz chorób zakaźnych zawarty został w załączniku do powołanej ustawy.

Na marginesie należy także dodać, że w u.z.z. wprowadzono odrębną definicję choroby szczególnie niebezpiecznej i wysoce zakaźnej, którą – zgodnie z art. 2 pkt 4 u.z.z. – jest choroba zakaźna łatwo rozprzestrzeniająca się, o wysokiej śmiertelności, powodująca szczególne zagrożenie dla zdrowia publicznego i wymagająca specjalnych metod zwalczania, w tym cholera, dżuma, ospa prawdziwa, wirusowe gorączki krwotoczne. Zawęża to krąg poszukiwań desygnatów znamienia „zagrożenie epidemiologiczne”, bowiem trzeba wspomnieć, że wykładnia art. 165 § 1 pkt 1 k.k. doprowadziła do ustaleń, iż znamiona w nim wymienione traktować należy jako alternatywę rozłączną. Zatem zakres przedmiotowy znamienia „choroba zakaźna” będzie rozłączny wobec zakresu przedmiotowego znamienia „zagrożenie epidemiologiczne”.

Z punktu widzenia badanego problemu należy zwrócić uwagę na fakt, że w u.z.z. szczegółowo omówiono kwestie związane z nadzorem epidemiologicznym, czyli kontrolą zakażeń i zachorowań, a także badaniem aktualnego stanu epidemiologicznego w kraju. We wspomnianej ustawie zdefiniowano także stan zagrożenia epidemicznego jako sytuację prawną wprowadzoną na danym obszarze w związku z ryzykiem wystąpienia epidemii (definiowanej jako wystąpienie na danym obszarze zakażeń lub zachorowań na chorobę zakaźną w liczbie wyraźnie większej niż we wcześniejszym okresie albo wystąpienie zakażeń lub chorób zakaźnych dotychczas niewystępujących⁴²) w celu podjęcia określonych w ustawie działań zapobiegawczych. Wspomnianą już atypowość, która będzie prawnokarnie relewantna, trzeba ustalić w odniesieniu do stanu zdrowia publicznego, definiowanego jako stan zdrowotny całego społeczeństwa lub jego części, określane na podstawie wskaźników epidemiologicznych i demograficznych. Należy zatem w tych elementach poszukiwać desygnatów mogących wyjaśnić znamię „zagrożenie epidemiologiczne”.

⁴² Zob. art. 2 pkt 9 u.z.z.

Przytoczone definicje legalne pozwalają na wprowadzenie następujących wniosków:

1) Określenie „epidemiologiczny” odnosi się do zbiorowości w kontekście zdrowia publicznego społeczeństwa. Nie jest zatem sformułowaniem wskazującym na jednostkę, lecz na wymiar ponadindywidualny.

2) Stan zagrożenia epidemicznego wskazuje na sytuację zagrożenia dla dobra prawnego, jakim jest bezpieczeństwo powszechne w wymiarze zdrowotnym (zdrowie publiczne), która może wystąpić w sposób typowy (zwykły, spowodowany czynnikami naturalnymi, środowiskowymi) albo atypowy (wywołany czynnikiem ludzkim i pozostający poza przyczynami typowymi).

3) Stan zagrożenia epidemicznego nie jest stanem epidemii. Świadczy natomiast o realnym zagrożeniu wystąpienia ognisk epidemicznych lub epidemii.

Z powyższych rozważań, a także poczynionych uwag na temat zakresu przedmiotowego znamienia „powodowanie zagrożenia epidemiologicznego” można wyprowadzić definicję zagrożenia epidemiologicznego. Proponuje się zatem, aby za zagrożenie epidemiologiczne – jako znamię z art. 165 § 1 pkt 1 k.k. – uznawać zachowania noszące cechy powszechności i realności, oceniane *ex ante* i *in concreto* o charakterze względnie trwałym. Zachowania takie muszą także stanowić zagrożenie poza środowiskiem sztucznym.

Definiując zatem zagrożenie epidemiologiczne na użytek dogmatyki i praktyki prawa karnego, należy uznać, że zagrożeniem epidemiologicznym jest stan zwiększonego i względnie trwałego zagrożenia dla bezpieczeństwa powszechnego, w postaci wystąpienia ognisk epidemicznych lub epidemii, wywołany chociażby nieumyślnym działaniem lub zaniechaniem człowieka.

Podsumowanie

Istnienie rozlicznych biologicznych czynników chorobotwórczych, które mogą zostać wykorzystane jako narzędzie do ataku na bezpieczeństwo powszechne, uzasadnia konieczność utworzenia typów czynów zabronionych w przepisach powszechnie obowiązujących. Jednakże dużo częstszymi zagrożeniami są zachowania polegające na chociażby nieumyślnym stworzeniu sytuacji zagrożenia dla życia lub zdrowia wielu osób. Zachowania te mogą przybrać formę powstania stanu zagrożenia epidemiologicznego, szerzenia się choroby zakaźnej lub zarazy zwierzęcej albo roślinnej, czego skutkiem jest wspomniany stan zagrożenia. Oczywiście co najmniej zagrożone jest rodzajowo określone dobro prawne – bezpieczeństwo powszechne. Stąd też całkowicie uzasadniona jest intytulacja rozdziału XX Kodeksu karnego, jak i ustanowienie w nim art. 165 § 1 pkt 1 k.k.

Ewolucja omawianego występku nie była znacząca, porównując kodeksy karne z 1932 r. i 1969 r. Żadnych zmian w tej materii nie przyniósł także

Kodeks karny z 1997 r. *Ratio legis* pozostawało niezmiennie i wydaje się z całą mocą aktualne obecnie, tym bardziej po doświadczeniach pandemii COVID-19. Między innymi z tego względu uzasadnione jest podjęcie tytułowych rozważań, których celem jest ustalenie pojemności normatywnej znamienia czynnościowego polegającego na sprowadzeniu zagrożenia epidemiologicznego wraz z zaproponowaniem autorskiej definicji zagrożenia epidemiologicznego na użytek prawa karnego.

W toku przeprowadzonych rozważań ustalono, że zagrożenie powstałe wskutek spowodowania zagrożenia epidemiologicznego jest karnoprawnie relewantne wówczas, gdy nosi cechy powszechności i realności. Ponadto powinno być oceniane *ex ante* i *in concreto*. Sytuacja spowodowania zagrożenia epidemiologicznego winna cechować się także możliwością przetrwania w środowisku pozalaboratoryjnym, aby stanowić realne zagrożenie dla życia lub zdrowia wielu osób albo mienia w wielkich rozmiarach. Za zasadne należy przyjąć, że zagrożenie to powinno mieć charakter biologiczny. W sytuacji choroby niezakaźnej należałoby jednak udowodnić, iż ma ona możliwość innego aniżeli zakaźne przenoszenie się i wywoływanie skutków podobnych z punktu widzenia obszaru terytorialnego występowania tego zagrożenia.

Wykaz literatury

- Andrejew I., *Kodeks karny. Krótki komentarz*, PWN, Warszawa 1981.
- Andrejew I., *Polskie prawo karne w zarysie*, PWN, Warszawa 1989.
- Bzdęga J., [w:] J. Bzdęga, W. Magdzik, D. Naruszewicz-Lesiuk, A. Zieliński (red.), *Leksykon epidemiologiczny*, wyd. pierwsze, Alfa Medica Press, Warszawa 2008.
- Czechowicz S., *Pojęcie bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego i jego konteksty prawne*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne” 2020, t. 18, z. 3.
- Czechowicz S., *Realizacja konstytucyjnego obowiązku ochrony zdrowia publicznego przed szerzeniem się chorób zakaźnych w polskim prawie karnym*, „Studia Prawno-ustrojowe” 2022, nr 56.
- Dudzik M., *Prawo karne wobec narażenia życia i zdrowia ludzkiego na niebezpieczeństwo*, C.H. Beck, Warszawa 2014.
- Gądzik Z., Hałas R.G., [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. siódme, C.H. Beck, Warszawa 2021.
- Giesecke J., *Modern infectious disease epidemiology*, wyd. trzecie, CRC Press, Boca Raton 2017.
- Górniok O., [w:] O. Górniok (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, t. 2, Wyd. Arche, Gdańsk 2005.
- Gruszecka D., [w:] J. Giezek (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014.
- Gutekunst W., [w:] W. Świda (red.), *Prawo karne. Część szczególna*, PWN, Wrocław–Warszawa 1980.
- Hamidah N., Hernia J., Eva R., Ismail H., *Model of spread of infectious disease*, „Systematic Reviews in Pharmacy” 2020, t. 11, nr 2.

- Kitler W., *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania. System*, AON, Warszawa 2011.
- Kulik M., [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. dziesiąte, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.
- Marek A., *Prawo karne*, wyd. drugie, LexisNexis, Warszawa 2000.
- Marek A., [w:] A. Marek (red.), *Prawo karne. Zagadnienia teorii i praktyki*, PWN, Warszawa 1986.
- Miller J.C., *Spread of infectious disease through lustrated populations*, „Journal of The Royal Society Interface” 2009, t. 6, nr 41.
- Pieprzny S., *Definiowanie podstawowych pojęć*, [w:] E. Ura, S. Pieprzny (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa*, Wyd. UR, Rzeszów 2015.
- Prońko J., *Zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego*, [w:] B. Wiśniewski, S. Zalewski (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP w ujęciu systemowym i zadań administracji publicznej*, Wyższa Szkoła Administracji, Bielsko-Biała 2006.
- Stefański R.A., [w:] M. Filar (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Stefański R.A., [w:] L. Gardocki (red.), *Przestępstwa przeciwko państwu i dobrom zbiorowym*, seria: System Prawa Karnego, t. 8, C.H. Beck, Warszawa 2013.
- Tatem A.J., Rogers D.J., Hay S.I., *Global transport networks and infectious disease spread*, „Advances in Parasitology” 2006, t. 62.
- Weiss K.M., *Genetic variation and human disease. Principles and evolutionary approaches*, Cambridge University Press, Cambridge 1993.

Summary

Definition of “epidemiological threat” and normative capacity of the signifier “causing epidemiological threat” in the offence under Article 165 § 1(1) of the Criminal Code

Keywords: criminal law, offence, characteristic of a type of criminal act, epidemiological threat, infectious diseases.

Infectious diseases have been a real threat to human life and health for centuries. They can spread spontaneously and through man as a transmitter of biological pathogens. There are also situations in which a human being, acting with at least the potential intent, contributes to the spread of infectious diseases. The legislature had to respond to these situations by creating appropriate types of criminal acts. Among them is the misdemeanour of bringing danger to many people’s life or health or property of great magnitude by causing an epidemiological threat or the spread of an infectious disease or an animal or plant pest. This offence singles out the vague signifier of “causing an epidemiological threat”, which the legislator distinguishes from “spreading an infectious disease” or “animal or plant pestilence”. This article is of a scientific and research nature, and its purpose is to define the object framework of the signifier “causing an epidemiological threat” as well as to reconstruct

its definition. These considerations are primarily of the theoretical value. The proposed definition of the titular signifier may also be useful on the grounds of the practice of law application in the process of interpreting the elements of the type of criminal act styled in Article 165 § 1(1) of the Criminal Code. The studied theme has not yet been taken up in the doctrine of criminal law in this approach and may raise interpretative doubts based on the interpretation of Article 165 § 1(1) of the Criminal Code in terms of the realization of the subjective character of this type of criminal activity.

